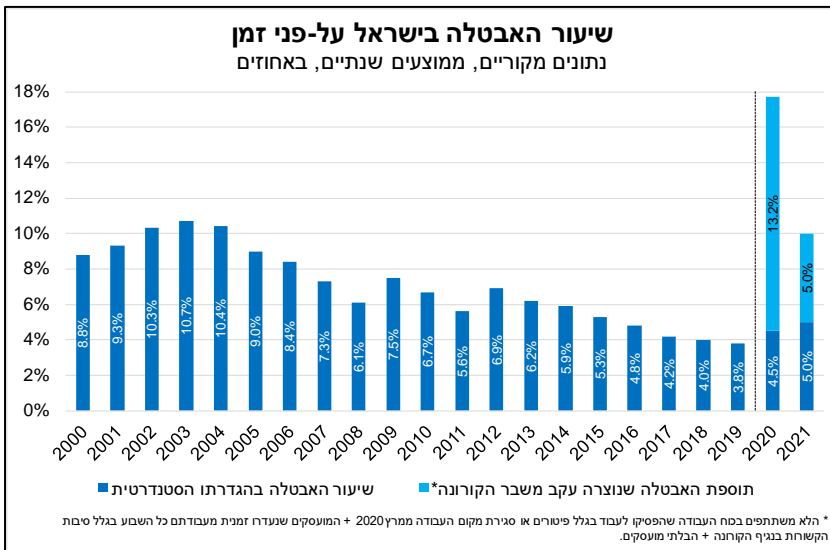

26/01/2022

השבוע במאקרו

שנת 2021 הסתכמה בשיעור אבטלה "רחב" של כ-10% (בממוצע שנתי), לעומת כ-17.7% בשנת 2020

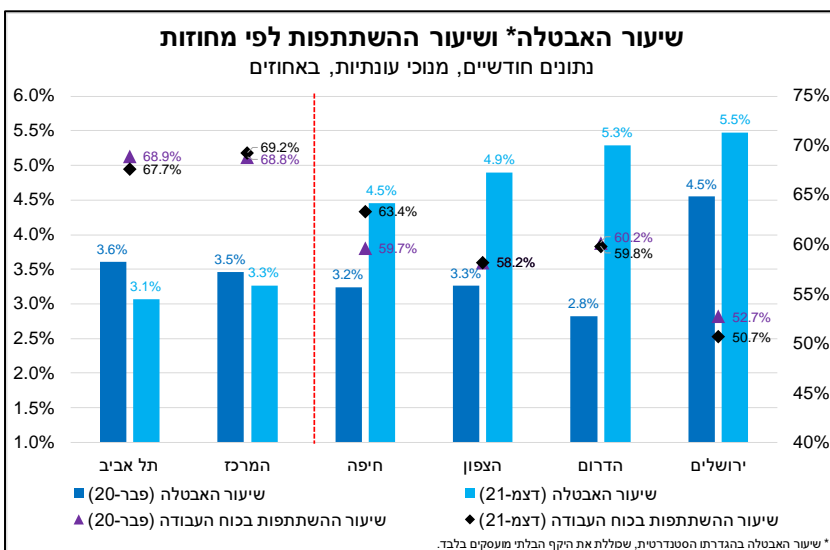
נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (הלמ"ס) מלמדים כי שיעור האבטלה ה"רחב" עמד בשנת 2021 על כ-10% (בממוצע שנתי), נמוך מרמתו בשנת 2020, שעמדה על כ-17.7% (בממוצע שנתי). יש לציין כי נתון הקצה של שנת 2021 (דצמבר) משקף היקף אבטלה נמוך משמעותית מהממוצע השנתי של שיעור האבטלה ה"רחב" – כ-6.0% (נתונים מקוריים). מדובר בשיעור הנמוך ביותר מאז פרוץ המשבר, המצביע על הימשכות תהליך ההתאוששות של שוק העבודה.

האבטלה בהגדרה הרחבה, כוללת את היקף הבלתי מועסקים (המהווה את ההגדרה הסטנדרטית של שיעור האבטלה); וכן את האבטלה העודפת שנוצרה עקב משבר הקורונה: בעיקר עובדים שהוצאו לחל"ת כתוצאה מהמשבר ועובדים שהפסיקו לעבוד עקב פיטורים או סגירת מקום העבודה מתחילת המשבר (מרץ 2020).

הירידה בהיקף האבטלה ה"רחבה" במהלך 2021 חלה על רקע חזרתו של המשק לפעילות, במקביל להסרה של מרבית הגבלות הקורונה, התפתחות אשר תרמה להגדלה משמעותית בביקוש לעובדים, כפי שבא לידי ביטוי בהיקף שיא של משרות פנויות במשק – כ-141 אלף בדצמבר 2021 (נתונים מנוכי עונתיות) לעומת כ-94 בפברואר 2020 (ערב פרוץ המשבר). זאת, בשילוב עם הפחתה משמעותית בתמיכות הממשלתיות למובטלי הקורונה מתחילת המחצית השנייה של 2021. כתוצאה מכך, תוספת האבטלה שנוצרה עקב המשבר ירדה באופן משמעותי (בממוצע שנתי) מכ-13.2% ב-2020, שהם כ-550 אלף מובטלים, לכ-5.0% ב-2021, שהם כ-215 אלף מובטלים, בממוצע שנתי. דהיינו, היקף האבטלה ברכיבים שהינם בעלי אופי זמני ("תוספת הקורונה"), ירד באופן משמעותי עם פתיחת המשק לפעילות. אולם, בהיקף האבטלה הממושכת, שנמדדת לפי היקף הבלתי מועסקים, נרשמה עלייה, עם חידוש האפשרות של המובטלים לחפש עבודה (במרבית ענפי הפעילות) באופן דומה לזה שהיה לפני המשבר. כפי שניתן לראות בתרשים, שיעור האבטלה ה"רגיל" עלה מכ-4.5% ב-2020 לכ-5.0% ב-2021 – השיעור הגבוה ביותר מאז 2015.

לסיכום, משבר הקורונה הביא לבלימה של מגמת הירידה המתמשכת בשיעור האבטלה שאפיינה את המשק הישראלי בשנים שלפני המשבר. אנו מעריכים כי ה"צלקות" של שוק העבודה ממשבר הקורונה צפויות לעכב את חזרתו של שיעור האבטלה לרמתו טרום המשבר (כ-4%); זו צפויה להתרחש, להערכתנו, רק לקראת שנת 2024.

מצב התעסוקה במחוזות תל אביב והמרכז בסוף שנת 2021 בולט לחיוב בהשוואה ליתר המחוזות

במסגרת הודעת הלמ"ס על נתוני התעסוקה לשנת 2021, פורסמו נתונים שמאפשרים לבחון את התפתחות התעסוקה והאבטלה בישראל בפילוח לפי מחוזות. יש לציין שנתונים אלה מאפשרים לנתח את התפתחויות האבטלה בהגדרה הסטנדרטית בלבד ולא בהגדרה הרחבה, כלומר בלי התוספת של "מובטלי הקורונה". על כן, הניתוח שמובא בפסקה זו מציג את תמונת המצב הנוכחית של האבטלה הסטנדרטית במחוזות השונים.

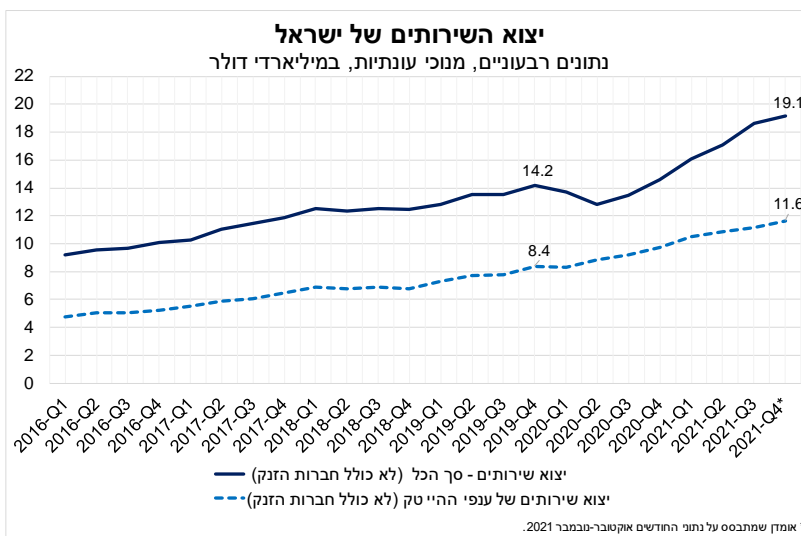
בתרשים המצורף מוצגת השוואה של שיעור האבטלה (הסטנדרטי) ושיעור ההשתתפות בכוח העבודה (נתונים מנוכי עונתיות), בשתי נקודות זמן: 1. פברואר 2020 – ערב פרוץ משבר הקורונה, 2. דצמבר 2021 – הנתון העדכני ביותר; בחלוקה לפי מחוזות.

מהתרשים עולה כי ישנם שני מחוזות בהם שיעור האבטלה, כאמור, לפי הגדרתו הסטנדרטית ולא הרחבה, נמוך מרמתו ערב המשבר, והם: מחוזות תל אביב והמרכז.

כמו כן, נציין כי במחוזות אלה שיעורי האבטלה הנמוכים ביותר ושיעורי ההשתתפות הגבוהים ביותר בכוח העבודה. במחוז המרכז הירידה בשיעור האבטלה לוותה בעלייה מתונה של שיעור ההשתתפות, זאת בניגוד לירידה מתונה במחוז תל אביב, נתון המצביע על שיפור ממשי במצב התעסוקה. השיפור בנתוני התעסוקה במחוזות אלה, בהם מרוכזים מוקדי התעסוקה הגדולים של המשק – בפרט בענפים שלא נפגעו במידה רבה מהגבלות הקורונה (כגון הייטק), תואם את הגידול המואץ במספר המשרות הפנויות בשנת 2021, באופן שבלט בהשוואה ליתר המחוזות (להוציא מחוז הדרום). מנגד, ביתר המחוזות: חיפה, הצפון, הדרום וירושלים, שיעור האבטלה הנוכחי הינו גבוה מרמתו ערב המשבר. בהקשר זה, נציין כי מחוז ירושלים בולט לשלילה, כיוון שבו עליית האבטלה לוותה בירידת שיעור ההשתתפות, בהשוואה למצב ערב המשבר, וכן כיוון שבמחוז זה שיעור האבטלה הגבוה ביותר ושיעור ההשתתפות הנמוך ביותר.

לסיכום, על פי נתונים חלקיים אלה, מצב התעסוקה במחוזות תל אביב והמרכז בסוף שנת 2021 בולט לחיוב בהשוואה ליתר המחוזות. להערכתנו, ככל שמגפת הקורונה תדעך והפעילות הכלכלית במשק תמשיך להתרחב, זאת במקביל ליישום של תכניות ממשלתיות שמטרתן לסייע למובטלים (בדגש על המחוזות בהם היקפי האבטלה נותרו גבוהים) לחזור למעגל העבודה (הכשרות מקצועיות, הסבה למקצועות נדרשים ועוד), כך היקפי האבטלה צפויים לחזור לרמתם ערב המשבר. עם זאת, לאור ההתפשטות המהירה של זן ה"אומיקרון" בישראל ובעולם, לצד החשש מהתפרצויות של זנים נוספים בהמשך, נראה כי תהליך זה עשוי להימשך זמן רב.

יצוא השירותים של ישראל המשיך לצמוח גם בחודשים אוקטובר-נובמבר 2021

נתוני בנק ישראל מלמדים כי המדד המשולב לבחינת מצב המשק ירד בחודש דצמבר 2021 בשיעור של כ-0.05% (לעומת החודש הקודם). זאת, בהמשך להתמתנות קצב העלייה החודשי של המדד המשולב, שירד ממוצע חודשי של כ-0.4% בחודשים פברואר-יוני 2021, עם הסרת מרבית ההגבלות והשתחררות הביקוש ה"יבש", לממוצע חודשי של כ-0.09% בחודשים יולי-דצמבר 2021. כמו כן, נציין כי בנק ישראל מדגיש בהודעתו כי מרבית נתוני המדד מתקבלים בפיגור ולכן עשויים לשקף רק את תחילת השינוי בפעילות הכלכלית עקב התפרצות גל ה"אומיקרון", שעתיד לבוא לידי ביטוי בנתוני החודשים הבאים.

רכיבי המדד המשולב בהם נרשמו ירידות, הם: הייצור התעשייתי (נובמבר), הפדיון בענפי המסחר (נובמבר), יבוא מוצרי הצריכה והתשומות לייצור (דצמבר) וירידת התחלות הבנייה (ספטמבר). מנגד, הסעיפים שרשמו עלייה, הם: הפדיון בענפי השירותים (נובמבר), משרות השכיר (אוקטובר) ויצוא השירותים (אוקטובר).

יצוא השירותים המשיך לצמוח גם בחודש נובמבר 2021. סך יצוא השירותים (לא כולל חברות הזנק) לרביע הרביעי של 2021 עמד על-פי אומדננו (המתבסס על נתוני אוקטובר-נובמבר) על כ-19.1 מיליארד דולר, נתון המשקף צמיחה של כ-3% לעומת הרביע השלישי של 2021. במקביל, סך יצוא השירותים של ענפי ההייטק (לא כולל חברות הזנק) עמד ברביע הרביעי של 2021 על כ-11.6 מיליארד דולר (על-פי אומדננו), גבוה בכ-4.5% לעומת הרביע הקודם. נציין כי יצוא השירותים של ענפי ההייטק (הכולל שירותי מחשוב, מחקר ופיתוח, שירותי תקשורת וייצור מחשבים), המהווה כ-75% מסך יצוא השירותים העסקיים, מהווה קטר צמיחה משמעותי של המשק הישראלי בשנים האחרונות, מתאפיין בפריור עבודה גבוה והינו תחום שמהווה יעד עיקרי להשקעות ישירות של זרים בישראל, התפתחות אשר צפויה להימשך גם בעתיד. בהקשר זה, נציין כי ירידות השערים בשווקים הפיננסיים בעת האחרונה, אשר הינן בהובלת מניות הטכנולוגיה (בניהן של חברות ישראליות, בעיקר אלה הנסחרות בנאסד"ק), עלולות, באם יימשכו ו"דיביקו" גם את החברות הגדולות והמבוססות בתחום, להביא להאטה מסוימת גם בקצב צמיחת יצוא השירותים בזמן הקרוב.

במבט קדימה, יצוא השירותים צפוי להמשיך לתמוך בצמיחה של התוצר המקומי גם בשנים הבאות, זאת בתמיכת הביקושים העולמיים בעיקר מכיוון המדינות המפותחות, ובראשן ארה"ב. אולם, בהקשר זה נציין כי קרן המטבע הבינלאומית (IMF) פרסמה (ב-25.1.22) עדכון לתחזיות המאקרו העולמיות שלה. תחזיות הצמיחה של הקרן לשנת 2022 עודכנו כלפי מטה בהשוואה לתחזיות מחודש אוקטובר 2021, ברקע המשך התפשטות גל ה"אומיקרון" והשיבושים המתמשכים בשרשראות האספקה העולמיות, זאת בהובלת המדינות המפותחות, ובדגש על ארה"ב. עוד צוין כי השפעת ה"אומיקרון" צפויה להתרכז בעיקר ברביע הראשון של 2022, ולהתחיל להתמתן ברביע השני של השנה. באשר לארה"ב, צוין כי המשך עליית האינפלציה עשויה להביא להקדמת העלאת ריבית הפד וצעדים מצמצמים נוספים, באופן שעלול להכביד על השווקים הפיננסיים העולמיים. בשורה התחתונה, הצפי הוא להמשך צמיחה, אך זאת תוך עלייה בסיכונים ובמידת התנודתיות.

כתב: יניב בר

לתגובות, הערות והארות: ניתן לפנות לאיל רז, ראש ענף כלכלה, בנק לאומי
דואר אלקטרוני: eyal.raz@bankleumi.co.il, טלפון: 076-8858039